meppel.nl

Grondstoffenbeleidsplan 2021 - 2024

Samen van Afval naar Grondstoffen

Grondstoffenbeleidsplan 2021 - 2024
Samen van afval naar Grondstoffen

Voorwoord

We beginnen ons verhaal in de keuken. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de keuze om wel of niet afval te scheiden hier wordt gemaakt. Op deze plek maken we de afweging om gedrag of routines vast te houden of aan te passen. We hebben het niet over één keuken, maar over die van alle ruim 15.500 huishoudens in Meppel.

Publieke taak, maatschappelijke opdracht
Gemeenten hebben de taak huishoudelijk afval op te halen, dit is bij wet geregeld. Niet zolang geleden was deze maatschappelijke taak noodzaak vanuit hygiëne. Inmiddels zijn de tijden veranderd. We halen niet alleen afval op, maar steeds meer grondstoffen. Er is een gedeeld besef dat we toe moeten naar een afvalvrije samenleving. Samen met onze inwoners hebben we de maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de totstandkoming van de circulaire economie en om verspilling tegen te gaan. In Meppel zijn we deze weg al een tijdje geleden met elkaar ingeslagen.

Ook de Nederlandse overheid heeft doelen gesteld als het gaat om het reduceren en scheiden van afval. In 2020 staat dit doel op 75% scheidingspercentage en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. In Meppel scheiden we nu al 70% van onze afvalstromen en hebben we nog 134 kg restafval per inwoner per jaar. We doen het dus al best goed!

Samen met onze inwoners
Eind 2019 heeft een onderzoek over afvalscheiding plaatsgevonden. Door middel van een informerende vragenlijst – de infoquête - hebben we onze inwoners gevraagd wat ze weten over afvalscheiding en welke ideeën ze hier over hebben. We willen graag weten wat we als gemeente nog meer voor onze inwoners kunnen doen als het gaat om afvalscheiding. En dat heeft ons heel veel waardevolle tips en informatie opgeleverd. Er liggen nog enkele duidelijke kansen om de inzameling van grondstoffen te verbeteren. Deze zijn aangegeven door onze inwoners zelf. Men vraagt meer mogelijkheden voor afvalscheiding bij de hoogbouw en informatie over afval scheiden voor nieuwe inwoners. De gesignaleerde knelpunten, kansen, wensen en ideeën zijn verwerkt in ons nieuwe beleidsplan.

In oktober 2020 hebben we de uitkomsten van deze infoquête gedeeld met de gemeenteraad. Ook hebben we met de raad gesproken over de landelijke ontwikkelingen op het gebied van afval en grondstoffen. Al deze informatie, tezamen met de evaluatie van het afvalbeleidsplan 2012-2020 die in oktober 2019 door de raad is vastgesteld, zijn als bouwstenen gebruikt voor het nieuwe grondstoffenbeleidsplan.

Grondstoffenbeleidsplan 2021-2024
In het nieuwe grondstoffenbeleidsplan blijft het omgekeerd inzamelen het uitgangspunt. We zetten in op:
1. intensivering van het huidige beleid;
2. hogere service op de grondstoffeninzameling;
3. communicatie en bewustwording;

Kortom, afval is wat ons betreft vanaf nu niet langer meer afval, maar een grondstof. Een product dat keer op keer weer gebruikt kan worden voor iets nieuws. We vertrouwen op de inzet van onze inwoners om met elkaar de keten rond te krijgen.

Namens het college van Meppel,
Jaap van der Haar
Wethouder duurzaamheid
februari 2021

Samenvatting

Door het streven naar een circulaire economie is een omslag in het denken Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) gemaakt. De doelstellingen zijn vastgelegd in het programma 'Nederland circulair in 2050'. Gezamenlijk streven we naar een afvalvrije samenleving.

Grondstoffenbeleidsplan 2021-2024
Dit beleidsplan zet in op de verbetering van afvalscheiding, op preventie van afval en daarmee op een reductie van de hoeveelheid restafval. Het sluit hiermee aan op het Collegeprogramma 2018-2022, waarin wordt gesteld dat we circulair denken stimuleren en inzetten op verdere verbetering van scheiden van grondstoffen. Ook hebben we deze periode extra aandacht voor de kwaliteit van de gescheiden grondstofstromen.

Om deze ambitie te realiseren hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd, gericht op een maximale bronscheiding en zo min mogelijk huishoudelijk restafval:

- In 2022 maximaal 120 kg restafval per inwoner per jaar.
- In 2025 maximaal 60 kg restafval per inwoner per jaar.
- Meer dan 75% afvalscheiding.

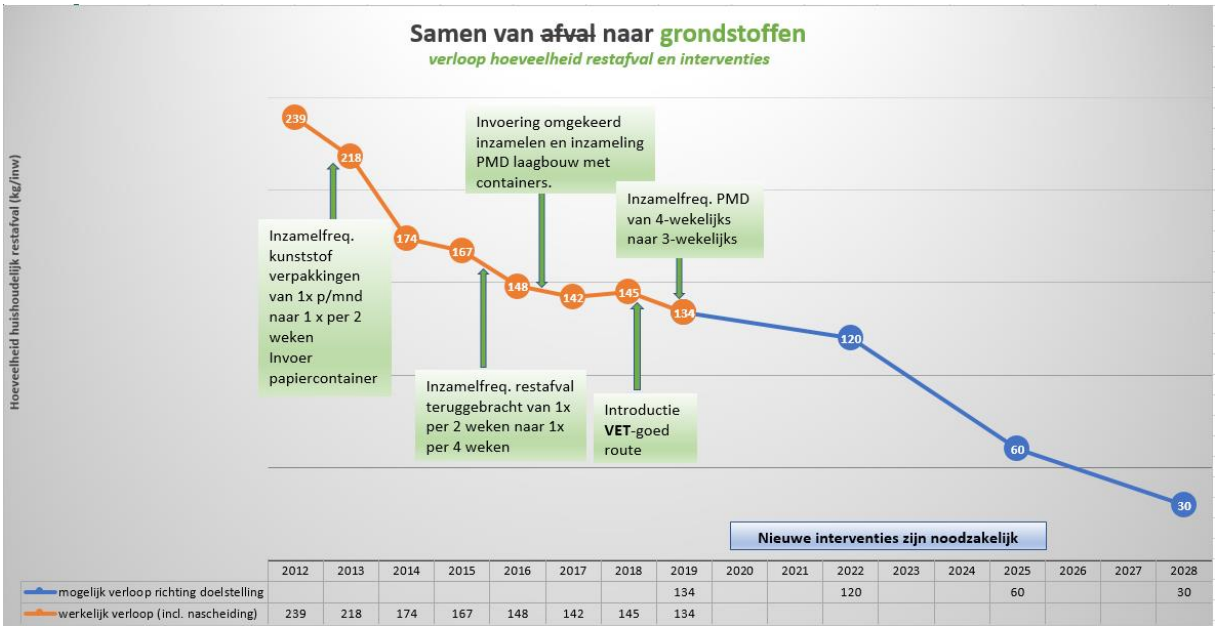

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
mogelijk verloop richting doelstelling								134			120			60			30
werkelijk verloop (incl. nascheiding)	239	218	174	167	148	142	145	134									

Meer afval scheiden, minder restafval
In 2019 had de gemiddelde inwoner van Meppel nog 134 kg restafval. Het restafval bestaat nog uit vele grondstoffen die onnodig verbrand worden. De grootste stromen zijn het kunststof verpakkingsafval (PMD) en het GFT afval. Het GFT afval bestaat grotendeels uit keukenafval. Er ligt nu een uitdaging voor ons om deze waardevolle grondstoffen zoveel mogelijk uit het restafval te halen. Daarmee besparen we veel nieuwe grondstoffen en beperken we de CO_2-uitstoot. De overgang naar een afvalvrije samenleving begint met andere woorden 'gewoon' thuis, bij onze inwoners.

Om deze doelen te realiseren is betrokkenheid en inspanning van onze inwoners van doorslaggevend belang. Voorafgaand aan het opstellen van dit grondstoffenbeleidsplan hebben we onze inwoners gevraagd wat we nog meer voor hen kunnen betekenen als het gaat om afvalscheiding. Deze input is verwerkt in dit beleidsplan. Daarnaast zijn de resultaten uit de evaluatie van het afvalbeleidsplan 2012-2020 als input gebruikt voor het nieuwe beleid.

In dit plan worden de maatregelen beschreven die we de komende beleidsperiode gaan inzetten om de gestelde doelen te bereiken. Deze maatregelen richten zich op nieuwe faciliteiten om grondstoffen nog beter aan de bron te kunnen scheiden. Een van de maatregelen die naar verwachting flink zal bijdragen aan het reduceren van het restafval is de inzameling van GFT bij de hoogbouw. Met nog 20 kg van dit materiaal in het restafval levert het veel op als deze grondstofstroom ook door de bewoners van de hoogbouw apart kan worden ingeleverd. Andere maatregelen die invloed gaan hebben op de reductie van het restafval zijn de gescheiden inzameling van luiers en incontinentiemateriaal en het invoeren van een 'ja/ja-sticker' voor het terugdringen van oud papier. Ook gaan we de mogelijkheden voor het optimaliseren van een voorziening voor grof huishoudelijk afval onderzoeken.

Kwaliteit van de grondstofstromen
De focus ligt op het verbeteren en borgen van de kwaliteit van de ingezamelde deelstromen. Hierdoor kunnen de grondstoffen worden toegepast in nieuwe producten, zodat minder nieuwe grondstoffen nodig zijn. Om dat te bereiken, mogen ingezamelde grondstoffen geen vervuilend en verstorend afval bevatten. Kwaliteit gaat dus boven kwantiteit. We willen de kwaliteit van onze brongescheiden stromen behouden en verbeteren door het afval scheiden in huis verder te stimuleren.

Preventie
Minder restafval betekent niet alleen betere afvalscheiding. Het vraagt ook om een fors lagere afvalproductie dan het huidige niveau. Hiervoor is het nodig dat we bewuster consumeren en minder verspillen.

Iedereen kan op zijn manier een bijdrage leveren aan afvalpreventie. Van burger tot bedrijf, van school tot maatschappelijke organisatie.

Inwoners actief betrekken
Minstens zo belangrijk als het faciliteren van grondstoffenscheiding zijn het informeren van de inwoners over het inzamelsysteem en het communiceren van veranderingen in het beleid. Het is uiteindelijk aan de inwoners om alle grondstoffen in de juiste bak of zak te doen. Door inwoners actief bewust te maken van het belang van grondstoffenscheiding en door in te zetten op educatie kunnen we de juiste routine en gewoonten aanleren. Hiermee zetten we belangrijke stappen richting een afvalvrije en duurzame samenleving.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 11
1.1. Aanleiding 11
1.2. Doelstelling 11
1.3. Beleidskaders 12
1.4. Afbakening 13

2. Gemeentelijke grondstoffenbeleid vanaf 2021 15
2.1. Ambitie afvalscheiding – reductie van restafval 15
2.2. Afvalscheidingspotentieel 15
2.3. Bronscheiding als basis, nascheiding als aanvulling 16
2.4. Kwaliteit boven kwantiteit 17
2.5. Preventie 17
2.6. CO_2 reductie 17

3. Instrumentarium afvalbeheer 19
3.1. Service instrumenten 19
3.2. Communicatie 20
3.3. Financiële stimulans 20
3.4. Samenhang 20
3.5. Flankerend beleid 20

4. Een cruciale rol voor onze inwoners 21
4.1. Samen met onze inwoners toewerken naar een afvalvrije gemeente 21
4.2. Onderzoek afvalscheiding (infoquête) 21

5. Zo gaan we het doen in de gemeente Meppel 23
5.1. Service op grondstoffen 23
5.2. Communicatie 26
5.3. Financiële stimulans 27
5.4. Flankerend beleid 28

6. Financiën 30
6.1. Afvalbegroting 30
6.2. Kostendekkendheid 32
6.3. Ontwikkeling afvalstoffenheffing 32
6.4. Ontwikkeling voorziening afvalstoffenheffing 33
6.5. Terugdringen restaval 33

7. Monitoring 34
7.1. Monitoren afvalstromen 34
7.2. Grondstoffenmonitor Markerein 34
7.3. Benchmark Huishoudelijk Afval 34

8. Bijlagen 35
8.1. Uitvoeringsprogramma 2021-2023 – maatregelen per grondstofstroom 35
8.2. Rapport resultaten onderzoek afvalscheiding gemeente Meppel (infoquête) 35
8.3. Tabel afvalstromen 35

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In 2019 is het afvalbeleidsplan 2012 – 2020 geëvalueerd. Het uitgangspunt in dat beleidsplan was het 'omgekeerd inzamelen'. Dat houdt in dat de hoogste service voor de inwoner geboden wordt op de inzameling van waardevolle grondstoffen (oud papier, GFT en PMD) en de service op restafval verminderd wordt. Uit de evaluatie blijkt dat het omgekeerd inzamelen succesvol is geïmplementeerd. De hoeveelheid restafval is gedaald van 238 kg (2011) naar 134 kg (2019) per inwoner per jaar. Het afvalscheidings-percentage bedraagt met stijgende trend 70%. Hiermee zijn echter de landelijke VANG-doelstelling[1] (max. 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020 en een afvalscheidingspercentage van 75%) nog niet behaald. Voor de komende periode moet een nieuw beleidsplan worden vastgesteld.

Figuur 1: Resultaat van invoering omgekeerd inzamelen. Peiljaar 2019

In november 2019 zijn alle inwoners van de gemeente betrokken bij het nieuwe beleid door middel van een vragenlijst over afvalscheiding (infoquête). Deze infoquête is ingevuld door 28% van de inwoners. Op 8 oktober 2020 is de gemeenteraad in een Masterclass afvalbeheer bijgepraat over de landelijke ontwikkelingen op het gebied van afval en grondstoffen en over de uitkomsten van de infoquête. De resultaten uit de evaluatie en de uitkomsten uit het onderzoek onder onze inwoners zijn verwerkt in dit nieuwe beleidsplan.

1.2. Doelstelling

In Nederland hebben we afgesproken het restafval in 2020 te verminderen naar maximaal 100 kg per inwoner en de afvalscheiding te verhogen naar 75%. Hiervoor kennen we het programma Van-Afval-Naar-Grondstof (VANG). Het realiseren van deze ambities is een stevige opgave.

Het landelijke beleid heeft als doel om hergebruik en recycling van grondstoffen de komende jaren zoveel mogelijk te bevorderen. Dit draagt bij aan het streven naar een circulaire economie. Dit grondstoffenbeleidsplan beschrijft de maatregelen die we de komende periode gaan inzetten om de gestelde doelen op het gebied van afvalbeheer en grondstoffeninzameling te realiseren. Deze maatregelen richten zich op nieuwe

[1] *Het Programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) is onderdeel van het Rijksbrede Programma voor de Circulaire Economie. Het programma VANG- Huishoudelijk Afval (HHA) is het deelprogramma wat zich specifiek bezighoudt met huishoudelijk afval.*

faciliteiten om grondstoffen nog beter aan de bron te kunnen scheiden, op communicatie en bewustwording en op preventie van afval.

1.3. Beleidskaders

Landelijk afvalbeleid

De afvalwetgeving in Nederland is gebaseerd op de Europese wetgeving voor afvalstoffen. De doelstellingen zijn vastgelegd in het programma 'Nederland circulair in 2050'. Het Rijk, gemeenten (VNG) en de organisaties voor afvalbeheer streven gezamenlijk naar een afvalvrije samenleving.

De laatste jaren zijn we steeds meer van een lineaire economie, waarin veel materialen worden verwijderd, via een keteneconomie met recycling aan het transformeren naar een circulaire economie. In een circulaire economie behouden materialen hun waarde. We streven naar zoveel mogelijk recycling van afvalstoffen, zodat deze weer kunnen worden ingezet als grondstoffen in nieuwe producten.

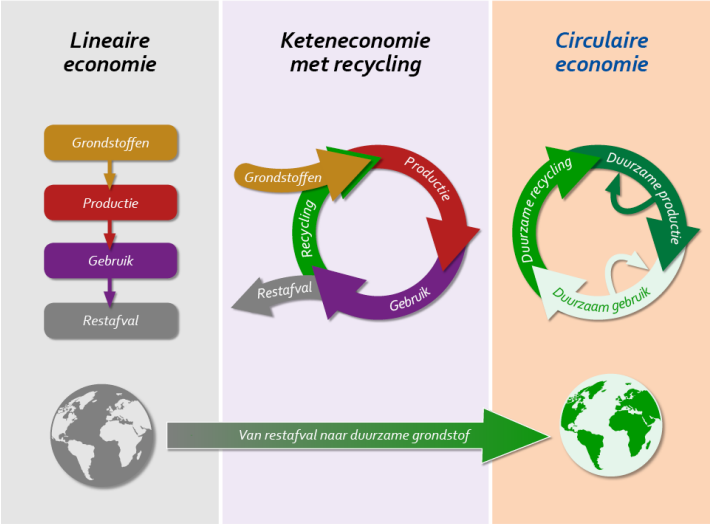

Figuur 2: Van lineaire naar circulaire economie

VANG-ambities

Een ambitie in kilogram restafval maakt inzichtelijk hoeveel grondstoffen en materialen in de keten blijven. Met alleen het aandeel afvalscheiding kan dit niet tot uitdrukking worden gebracht. Tevens is het met een vertaling van de ambitie naar kilogram huishoudelijk restafval mogelijk om de ambities rond afvalpreventie te tonen. Om een hoeveelheid van 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020 te realiseren dient immers niet alleen de hoeveelheid afvalscheiding fors toe te nemen (tot zeker 75%), maar dient tevens minder afval geproduceerd te worden. In de tabel hieronder zijn deze landelijke doelstellingen weergegeven.

Ambitie in	Maximale hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	Afvalscheidingspercentage
2020	100	75%
2025	30	
Na 2025	< 30 (wensbeeld)	
2050	Een volledig circulaire economie	

Dit beleidsplan is gericht op het sluiten van de ketens (zie figuur 2) en daardoor op het gebruiken van minder grondstoffen en het creëren van minder restafval.

Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP) 3
Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval. Ook hebben ze een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de genoemde VANG-doelstellingen. Daarmee dragen ze bij aan de totstandkoming van een circulaire economie. Deze zorgplicht is wettelijk vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm) en beleidsmatig uitgewerkt het derde Landelijke afvalbeheerplan (LAP 3). In LAP 3 is vastgelegd hoe we in Nederland moeten omgaan met ons afval. Het bevat doelstellingen van het afvalbeleid in Nederland en het beleid voor preventie en afvalbeheer. Tevens wordt het beleid voor traditionele afvalactiviteiten zoals inzamelen, recyclen, verbranden en storten beschreven. Daarnaast komt ook de relatie met de overgang naar een circulaire economie aan de orde. De gemeente heeft op basis van de Wm te allen tijde de regie over de inzameling.

Producentenverantwoordelijkheid
Voor een paar belangrijke afvalstromen binnen het huishoudelijk afval zijn de producenten verantwoordelijk voor de organisatie en financiering van de recycling ervan. Het gaat om:

- Verpakkingen
- Electrische en Elektronische apparaten

Aangezien gemeenten beschikken over de inzamelstructuren voor deze afvalstromen, zijn er afspraken gemaakt tussen gemeenten en het bedrijfsleven over de vergoedingen die gemeenten ontvangen voor de inzameling.

Statiegeld op plastic flessen (en blik)
Op 1 juli 2021 wordt het statiegeldsysteem uitgebreid. Er komt dan ook statiegeld op kleine plastic flessen van frisdranken en water. Met ingang van 31 december 2022 wordt ook statiegeld op blikjes ingevoerd. Producenten en importeurs zijn verantwoordelijk voor het nieuwe statiegeldsysteem en dragen hiervan de kosten. In de regelgeving is opgenomen dat per 1 januari 2022, 90 procent van de plastic flessen gescheiden moet worden ingezameld.

Matrassen en textiel
In april 2020 is met producenten van matrassen een akkoord bereikt over het aangaan van een vrijwillige producentenverantwoordelijkheid voor matrassen. Tevens heeft de Staatssecretaris het 'Beleidsprogramma circulair textiel' aan de Tweede Kamer gestuurd. Hierin wordt ook ingezet op een vrijwillige uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Manifest 'Drenthe Van Afval Naar Grondstoffen'
Gemeente Meppel heeft op 19 oktober 2017 samen met de andere Drentse gemeenten het manifest 'Drenthe Van Afval Naar Grondstoffen – samen op weg naar gemiddeld 100 kg huishoudelijk restafval in Nederland' mede ondertekend.

1.4. Afbakening

Beleidsplan 2021-2024 - Samen van afval naar Grondstoffen
Dit beleidsplan heeft primair een tactisch-operationeel karakter voor de komende vier jaar. Ze is gericht op het realiseren van de doelstellingen rond afvalscheiding en de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar. Het plan richt zich op de methoden, werkwijzen en maatregelen om de doelen te bereiken: afvalpreventie, afvalscheiding en het sorteren van afval voor bewerking. Het accent van dit beleidsplan ligt op het sluiten van materiaalketens. Daarmee sturen we op het gebruik van minder grondstoffen en het creëren van minder restafval.

Programma Duurzaamheid
Dit beleidsplan valt onder het Programma Duurzaamheid 2021-2023. Duurzaamheid is een belangrijke pijler in het nieuwe beleid. Het programma Duurzaamheid omvat zes pijlers: energietransitie, klimaatadaptatie, grondstoffeninzameling, circulaire economie, biodiversiteit en natuur en gezond

leefmilieu. In het Programma Duurzaamheid komen deze onderwerpen samen. In de uitvoering kunnen de onderdelen elkaar versterken. Verbindende thema's zijn communicatie, participatie, innovatie en economie. Het Programma Duurzaamheid zet onder meer in op draagvlak, koers en samenhang en een brede en actieve betrokkenheid bij inwoners, ondernemers en organisaties. Ook is er in het programma aandacht voor bewustzijn en handelingsperspectief. Het onderdeel grondstoffeninzameling raakt het meest aan de pijlers energietransitie en circulaire economie.

Energietransitie CO_2 neutraliteit:
We streven ernaar om in 2040 CO_2 neutraal te zijn. In dit beleidsplan wordt de koppeling gemaakt tussen afvalscheiding en de doelstellingen met betrekking tot CO_2 reductie.

Circulaire economie:
De doelstellingen op het vlak van circulaire economie zijn veelal van een ander abstractieniveau en meer strategisch dan de doelen op het vlak van afvalbeheer (landelijke VANG-doelstellingen). Aan de VANG-doelstellingen zijn actielijnen gekoppeld en er worden concrete activiteiten uit afgeleid. Deze sluiten direct aan bij afvalinzameling door gemeenten. De doelen voor VANG zijn concreet en in de tijd vastgelegd. Bij circulaire economie is dat nog niet het geval.
De ambities op het gebied van grondstoffeninzameling en die van Circulaire Economie komen samen in het Programma Duurzaamheid 2021-2023.

Samenhang:
De deelprogramma's hebben veel gemeenschappelijk. Onderstaande illustratie laat dit zien. Draagvlak, bewustwording en actieve betrokkenheid van inwoners en ondernemers zijn altijd belangrijk. En actieve inwoners en ondernemers vragen een betrokken gemeente die hen informeert en helpt.

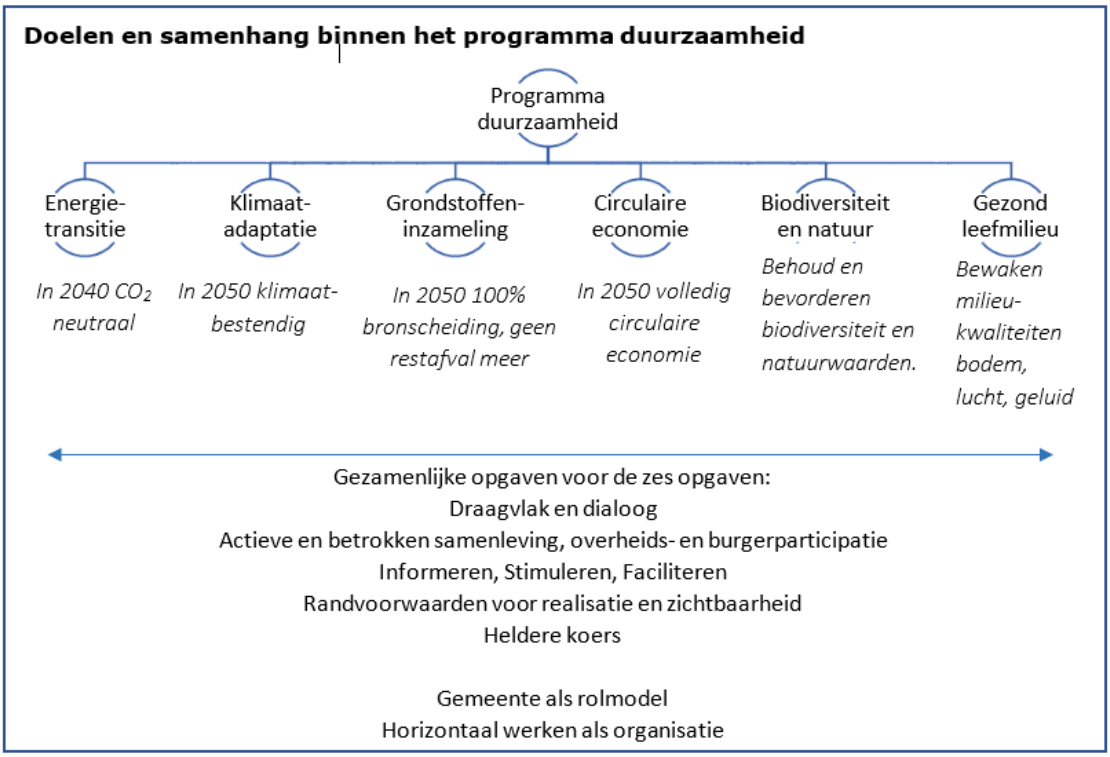

Figuur 3: Illustratie: doelen en samenhang binnen het Programma Duurzaamheid

2. Gemeentelijke grondstoffenbeleid vanaf 2021

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar voor VANG-HHA. De ambities van 100 kg restafval per inwoner per jaar en minimaal 75% afvalscheiding zijn geformuleerd voor dit jaar. Een aantal gemeenten heeft de 100 kg/inwoner reeds gehaald. Het gemiddelde voor heel Nederland halen van deze ambitie in 2020 bleek echter buiten bereik. Ook de gemeente Meppel heeft de doelstelling van 100 kg nog niet gehaald. In dit beleidsplan schetsen we een haalbaar tijdspad richting de 100 kg.

2.1. Ambitie afvalscheiding – reductie van restafval

Er is een gedeeld besef dat we toe moeten naar een andere manier van afvalbeheer. In 2050 leven we in een afvalloze samenleving. Om deze ambitie te realiseren is betrokkenheid en inspanning van onze inwoners van doorslaggevend belang. Dit beleidsplan zet in op de verbetering van afvalscheiding, op preventie van afval en daarmee op een reductie van de hoeveelheid restafval. Het sluit hiermee aan op het Collegeprogramma 2018-2022. Daarin wordt gesteld dat we circulair denken stimuleren en inzetten op verdere verbetering van scheiden van grondstoffen.

Om deze ambitie te realiseren streven we de volgende tendens na, gebaseerd op de doelstellingen van VANG-HHA:

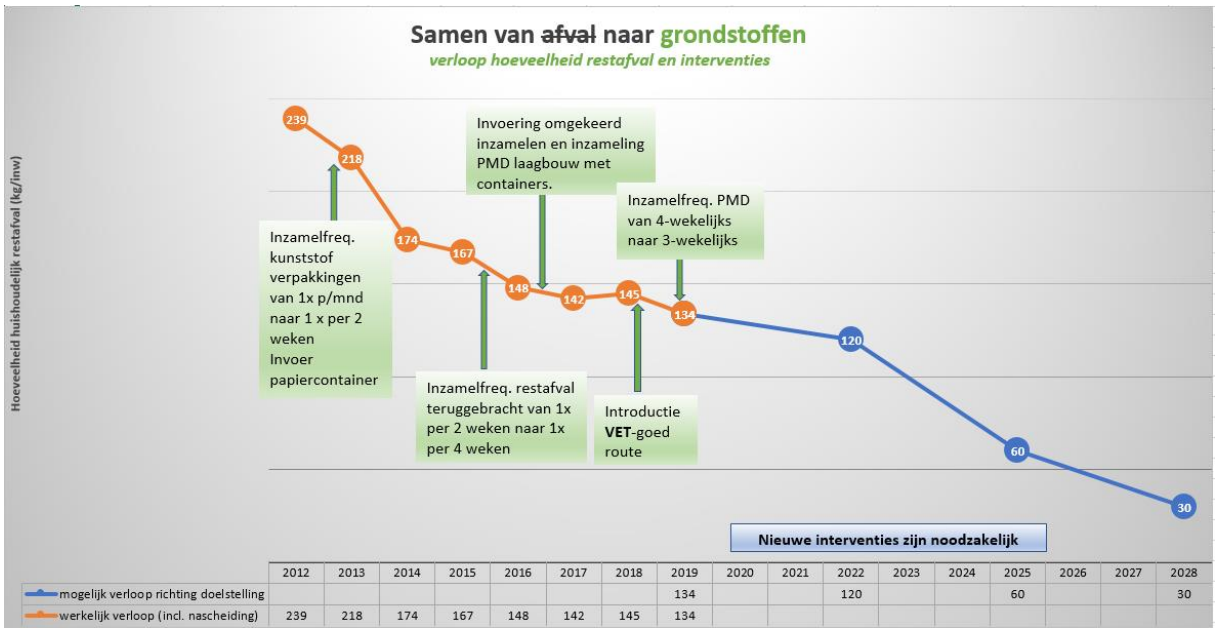

Figuur 4: ambitie restafval verloop – samen van ~~afval~~ naar grondstoffen

2.2. Afvalscheidingspotentieel

Er is nog een enorme winst te halen als het gaat om het hergebruik van grondstoffen. De hoeveelheid grondstoffen in het restafval geeft een indicatie van het afvalscheidings-potentieel. Het geeft aan hoeveel kilogram aan GFT, oud papier en karton, PMD, glas en textiel er nog in het restafval zit. In de gemeente Meppel is nog een groot afvalscheidingspotentieel aanwezig. De overgang naar een afvalvrije samenleving begint met andere woorden 'gewoon' thuis, bij onze inwoners.

In onderstaande tabel is de samenstelling van het restafval in 2018 en 2019 uiteen gezet. Dit is bepaald op basis van de meest recent gehouden sorteeranalyse van het fijn huishoudelijk restafval. Tevens zijn de ambities tot 2030 weergegeven.

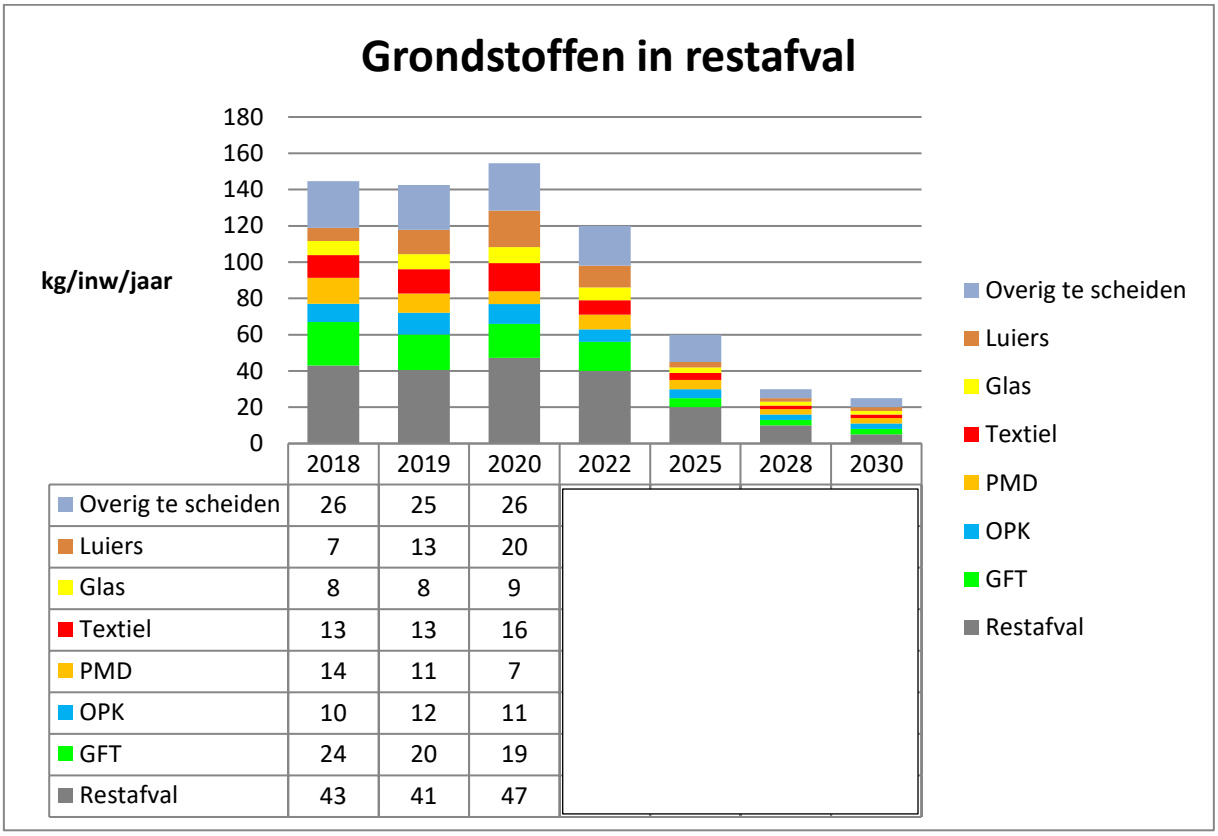

	2018	2019	2020	2022	2025	2028	2030
Overig te scheiden	26	25	26				
Luiers	7	13	20				
Glas	8	8	9				
Textiel	13	13	16				
PMD	14	11	7				
OPK	10	12	11				
GFT	24	20	19				
Restafval	43	41	47				

Figuur 5: Grondstoffen in restafval (afvalscheidingspotentieel) en doelstellingen tot 2030
* betreft alleen ingezameld fijn restafval, exclusief correcties voor nascheiding P&D en herwinning metalen.

De hoeveelheid gescheiden grondstofstromen en de hoeveelheid restafval zijn communicerende vaten. Immers, hoe meer grondstoffen goed gescheiden worden, hoe minder restafval. Overigens blijft er altijd een deel onvermijdbaar restafval over dat niet te recyclen is.

2.3. Bronscheiding als basis, nascheiding als aanvulling

In Meppel scheiden we ons afval aan de bron. We hebben grondstofcontainers voor GFT, Papier en PMD. Bronscheiding levert de meest schone stromen op, is relatief goedkoper en leidt tot het hoogste percentage recycling. Ook maakt bronscheiding inwoners bewuster van de hoeveelheid afval die zij hebben. Het maakt het letterlijk zichtbaar. Aanvullend op deze bronscheiding doen we ook aan nascheiding.

Nascheiding kan alleen voor PMD (Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drankenkartons). Deze afvalstroom maakt slechts 50 van de 500 kilo huishoudelijk afval uit. Alle andere stromen moeten door middel van bronscheiding wordt gescheiden, anders zijn ze niet recyclebaar. Zogenaamde 'nascheidingsgemeenten' scheiden dus ook GFT, papier, glas, textiel, etc. 'gewoon' aan de bron.

De scheidingsresultaten van gemeenten die uitsluitend aan nascheiding van PMD doen, liggen een stuk lager dan de koplopers bij bronscheiding. De koplopers in Nederland (gemeente met minder dan 100 kilo restafval) zijn allemaal bronscheidingsgemeenten. Met bronscheiding halen we in de gemeente Meppel ca. 32 kg per inwoner per jaar aan PMD op.

Door nascheiding wordt nog ca. 2% PMD uit het restafval gehaald. Dit is ca. 3 kg per inwoner per jaar. Zonder de nascheiding zou dit onnodig worden verbrand. We zien nascheiding dus als een goede aanvulling op bronscheiding.

2.4. Kwaliteit boven kwantiteit

De VANG-doelstelling voor de hoeveelheid huishoudelijk restafval is ambitieus. Het doel is om de hoeveelheid huishoudelijk restafval te laten dalen en de hoeveelheid gescheiden deelstromen toe te laten nemen. Echter, wanneer inwoners door prikkels als omgekeerd inzamelen niet alleen méér afval scheiden maar ook minder zuiver afval scheiden, daalt de kwaliteit van de gescheiden deelstromen. Dit heeft een negatief effect op de kosten en de mogelijkheden om deze deelstromen hoogwaardig te recyclen.

Ook vanuit VANG-HHA wordt in 2020 extra aandacht voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen doorgezet en versterkt. De focus ligt op het verbeteren en borgen van de kwaliteit van GFT, textiel en andere deelstromen (zoals kunststof verpakkingsafval). Om recycling daadwerkelijk te kunnen realiseren, moet de kwaliteit van de grondstoffen die na afvalscheiding overblijven verbeteren. Hierdoor kunnen de grondstoffen worden toegepast in nieuwe producten. Dan zijn minder nieuwe grondstoffen nodig. Om dat te bereiken, mogen ingezamelde grondstoffen geen vervuilend en verstorend afval bevatten.

> Kwaliteit gaat dus boven kwantiteit. We willen de kwaliteit van onze brongescheiden stromen behouden en verbeteren, door het afval scheiden in huis verder te stimuleren.

Afvalscheiding is niet hetzelfde als recycling. Een deel van de gescheiden afvalstoffen zal in het traject van inzameling, sortering en recycling om verschillende redenen uitvallen. Gemeenten hebben hier maar beperkt invloed op. Echter, hoe beter de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde materiaal, des te minder uitval er op zal treden tijdens het proces van recycling.

> De communicatie rondom afvalscheiding zal dus, naast de focus op de reductie van het restafval, ook moeten komen te liggen op het scheiden van schone stromen. Want juist bij de bron borgen we de kwaliteit van de secundaire grondstoffen.

2.5. Preventie

Preventie heeft de hoogste prioriteit in het VANG-beleid. In deze beleidsperiode willen we daarom ook acties ondernemen om afval te voorkomen. Om tot een lagere afvalproductie te komen is het nodig dat we bewuster consumeren en minder verspillen.

Iedereen kan op zijn manier een bijdrage leveren aan afvalpreventie. Van burger tot bedrijf, van school tot maatschappelijke organisatie.

2.6. CO_2 reductie

De CO_2-uitstoot in Nederland moet ten opzichte van 1990 in 2030 al met de helft omlaag en in 2050 zelfs met 95 procent. Dit heeft de Nederlandse regering besloten naar aanleiding van het Klimaatakkoord van Parijs. De gemeenteraad van Meppel heeft de 'routekaart Energie' vastgesteld. Hierin is als doelstelling opgenomen om in 2040 CO_2-neutraal te zijn. Door hergebruik van afvalstromen wordt uitstoot van broeikasgassen voorkomen. Als gemeente Meppel streven wij ernaar zoveel mogelijk afval geschikt te maken voor hergebruik. Dit betekent dat de kwaliteit van de ingezamelde afvalstromen zo zuiver mogelijk moet zijn.

In onderstaande tabel zijn de meest recente kengetallen van de CO_2 reductie van een aantal afvalstromen weergegeven. Er zijn op dit moment nog geen cijfers voor PMD voorhanden.

CO_2 reductie per afvalstroom (kg CO_2 / ton)*	
GFT	20
OPK (Oud papier en karton)	280
Glas	250
Textiel	7830
Kunststof	6450

**bron: CO2-Kengetallen Benchmark Afvalinzameling NVRD/RWS*

In onderstaande grafiek is het effect van afvalscheiding in Meppel op de CO_2 reductie weergegeven tussen 2011 en 2020. Door toegenomen afvalscheiding is de CO_2 uitstoot tussen 2011 en 2020 met ca. 4.900 ton fors afgenomen.

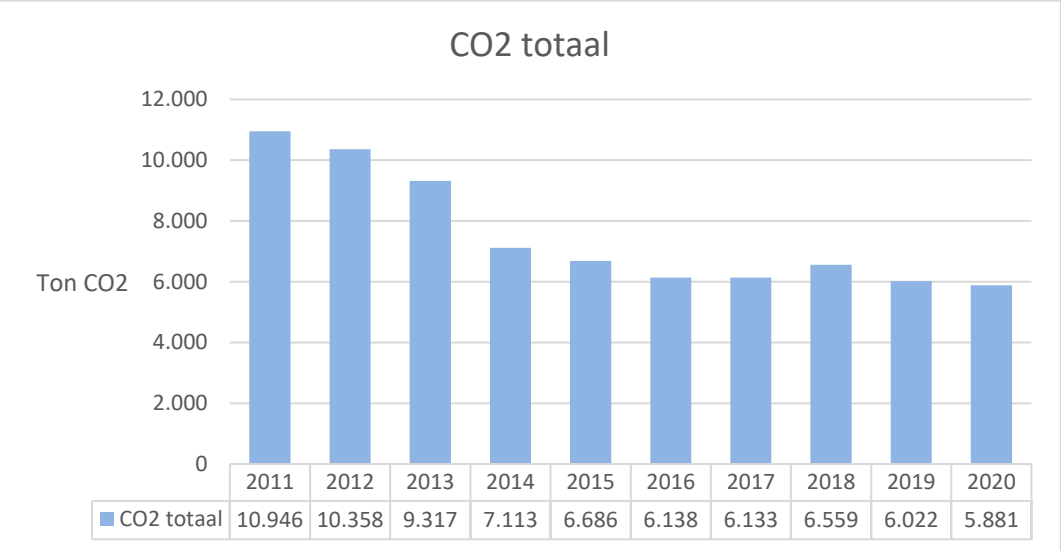

Figuur 6: Effect van afvalscheiding op de CO_2 reductie

<u>Wat betekent dit:</u>
1 ton CO_2 uitstoten doe je wanneer je…
- 319 liter diesel verbrandt (ca. 6000 km rijden met een dieselauto)
- 7x van Amsterdam naar Parijs vliegt (per passagier)
- 300 kilo standaard kantoorpapier verbruikt
- 16.000 km met de trein reist
- 500 dagen adem haalt

(bron: climateneutralgroup.com/nieuws-inzicht/wat-is-1-ton-CO2/)

Afvalscheiding heeft direct een positief effect op de CO_2 uitstoot.
Preventie draagt direct bij aan CO_2 reductie; immers, hoe minder restafval verbrand wordt, hoe minder CO_2 uitstoot.

3. Instrumentarium afvalbeheer

Afvalscheiding komt over het algemeen niet vanzelf tot stand. Een deel van de inwoners is intrinsiek gemotiveerd om afval te scheiden. De overgrote meerderheid pakt dit echter niet uit zichzelf op. Daarom zet elke gemeente in Nederland instrumenten in die bewoners moeten stimuleren om meer en beter afval te gaan scheiden. Hiertoe hebben gemeenten een drietal groepen instrumenten tot hun beschikking:
1. communicatie
2. service-instrumenten
3. financiële stimulans

Deze instrumenten zijn in de afbeelding hieronder weergegeven en worden in dit hoofdstuk toegelicht. Ze hebben allen als doel om het gewenste gedrag bij inwoners te stimuleren als het gaat om afvalscheiding en -preventie.

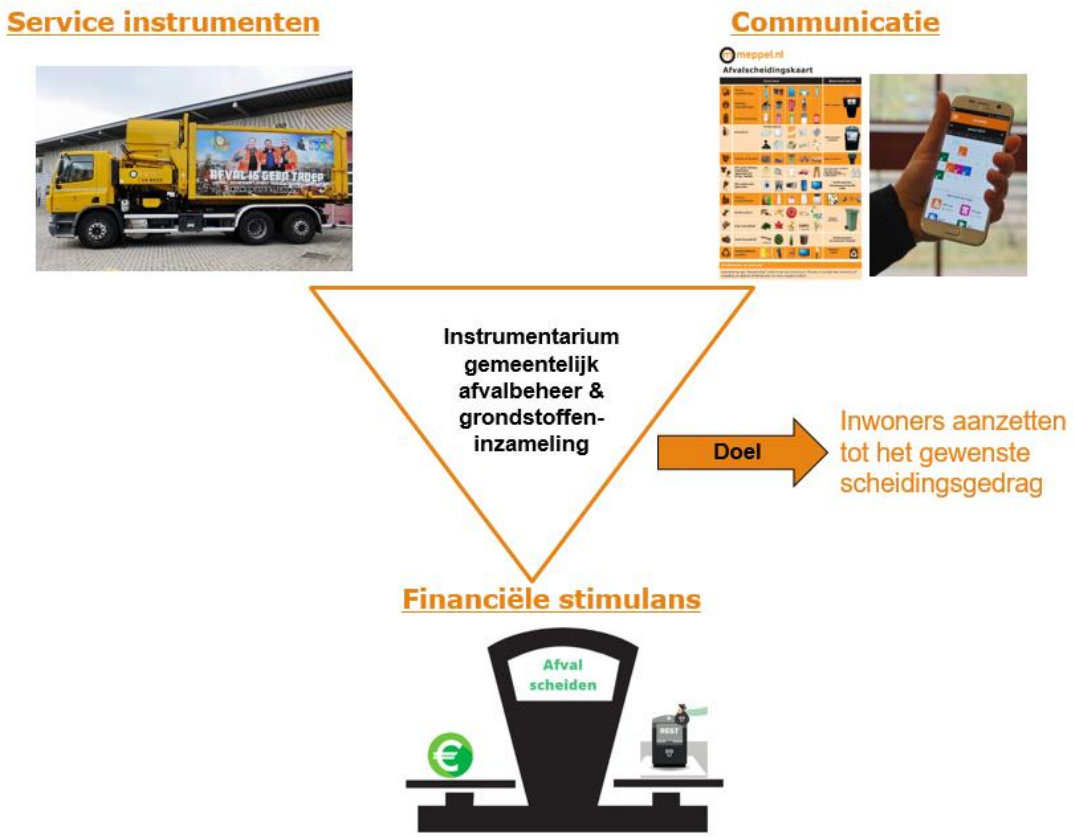

Figuur 7: Sturingsinstrumenten afvalbeheer

3.1. Service instrumenten

Het primaire belang van onze inwoners is dat het scheiden van afval in grondstoffen en restafval zo makkelijk mogelijk is, tegen een acceptabele prijs. Beleidsmaatregelen hebben meer effect, als ze aansluiten bij dit belang. Met de inzet van maatregelen die het serviceniveau aanpassen worden bewoners bewogen die gemak als belangrijkste factor zien van afvalscheiding. Voorbeelden van beleidsmaatregelen die sturen op het serviceniveau zijn de inzamelfrequentie van de verschillende afvalstromen en het volume van de containers voor GFT, papier en PMD. Ook de dichtheid van verzamelcontainers voor restafval, glas en textiel en de openingstijden van de milieustraat vallen hieronder. Door deze variabelen aan te passen worden bewoners gestimuleerd om zo min mogelijk restafval, en zo veel mogelijk gescheiden grondstoffen te produceren. In Meppel heeft omgekeerd inzamelen voor een forse reductie van het restafval gezorgd. Dit is hiermee een effectieve ingreep in het servicemodel.

3.2. Communicatie

Communicatie is een erg belangrijk instrument om gedrag van inwoners op een positieve manier te veranderen. Communicatie is niet alleen van belang om bewoners duidelijk te maken *wanneer welke* afvalstormen worden ingezameld en hoe laat het afvalbrengstation open gaat, maar ook om nut en noodzaak van afvalscheiding voor het voetlicht te brengen. Bewoners zijn veel sneller geneigd om afval te gaan scheiden, als ze begrijpen waaróm het van belang is. Dat zelfde geldt als duidelijk is wat er met de gescheiden grondstoffen gebeurt na de inzameling. Door middel van communicatie worden met name mensen gestimuleerd, die intrinsiek gemotiveerd zijn om afval te scheiden. Voorbeelden van communicatie-instrumentarium zijn niet alleen de afvalkalender, de app en de website, maar ook posters, tv-campagnes, stickers op de containers en inzamelvoertuigen, afvalcoaches etc. Veel 'verkeerd' gedrag rondom afvalscheiding vindt onbewust plaats. Daarom wordt het belang van de beïnvloeding van onbewust gedrag van mensen de laatste tijd steeds meer benadrukt in afvalcommunicatie.

3.3. Financiële stimulans

Naast het serviceniveau en communicatie vormt de *financiële stimulans* de derde groep van instrumenten die je (in theorie) als gemeente tot je beschikking hebt om bewoners aan te zetten tot afvalscheiding. Het idee hiervan is dat bewoners beter gaan scheiden als ze hiervoor financieel worden beloond. Dit gebeurt veelal door bewoners die minder restafval aanleveren, een lagere afvalstoffenheffing te laten betalen dan bewoners die veel onnodig restafval produceren. Aangezien mensen over het algemeen erg gevoelig zijn voor financiële prikkels, zien we dat deze systematiek erg goede resultaten boekt in andere gemeenten. Dit blijkt uit de analyse van de Landelijke benchmark huishoudelijk afval 2019. Daarin staat dat, gekeken naar generiek gemeentelijk inzamelbeleid, tariefdifferentiatie (diftar) een zeer belangrijke factor is in de verklaring van de gemeentelijke prestaties. Alle 36 gemeenten die de 100-kg doelstelling voor restafval hebben bereikt, hebben een vorm van diftar.

3.4. Samenhang

Om de landelijke doelstellingen te halen is het nodig een volgende stap te zetten in het terugdringen van de hoeveelheid restafval. Andere gemeenten laten zien dat het meest succesvolle beleid altijd gebruik maakt van een combinatie van een goed serviceniveau, een financiële stimulans en uitgebreide communicatie. Door deze drie groepen instrumenten optimaal, en naast elkaar, in te zetten, worden de meeste bewoners bereikt en daarmee de beste resultaten behaald.

3.5. Flankerend beleid

Als aanvulling op de inzet van de drie bovengenoemde instrumenten om te sturen op het afvalbeheer is goed *flankerend beleid* van doorslaggevend belang. Dit flankerend beleid kent de volgende onderdelen:

- Educatie
- Toezicht en handhaving
- Afvalbrengstation
- Zwerfafvalbeleid

In hoofdstuk 5 beschrijven we hoe gemeente Meppel de komende beleidsperiode gaat inzetten op deze onderdelen.

4. Een cruciale rol voor onze inwoners

4.1. Samen met onze inwoners toewerken naar een afvalvrije gemeente

Als gemeente gaan we meer in gesprek met onze inwoners om ons dienstverlenings-vraagstuk (afvalbeheer/grondstoffeninzameling) samen op te lossen. Samen met onze inwoners hebben we de maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de landelijke VANG-doelstellingen. Daarmee werken we toe naar een afvalvrije en duurzame gemeente. We houden hierbij de menselijke maat in beeld. Afval scheiden is geen eenmalige gebeurtenis. Het kopen van afvalbakken en/of het inrichten van een plek in huis voor glas, oud-papier, GFT en PMD wel. Daarna begint het pas. Afval scheiden is een continu proces. We willen onze inwoners hierin zo goed mogelijk faciliteren.

4.2. Onderzoek afvalscheiding (infoquête)

Eind 2019 heeft een onderzoek over afvalscheiding plaatsgevonden. Door middel van een informerende vragenlijst – de infoquête - hebben we onze inwoners gevraagd wat ze weten over afvalscheiding. Ook hebben we gevraagd welke ideeën ze hier over hebben. We willen graag weten wat we als gemeente nog meer voor onze inwoners kunnen doen als het gaat om afvalscheiding.

De onderzoeksresultaten zijn opgesplitst in gesignaleerde knelpunten, wensen en ideeën op het gebied van voorzieningen en diensten. Ook zijn er kansen benoemd voor verbetering en vernieuwing van de communicatie. Daarnaast is het effect van de infoquête op het afvalscheidingsgedrag gemonitord.

De onderzoeksresultaten zijn gebundeld en de input is verwerkt in dit beleidsplan. De resultaten uit het onderzoek afvalscheiding zijn opgenomen in bijlage 2. Uit de infoquête blijkt dat er nog enkele duidelijke kansen liggen voor verbetering. Deze zijn aangegeven door onze inwoners zelf. Hieronder zijn de belangrijkste kansen opgesomd.

Kansen voor service/dienstverlening

Kans	Hoe?
Grof huishoudelijk afval: milieustraat te ver weg	▶ Milieustraat dichterbij ▶ Brengplekken in de buurt
Weinig gelegenheid tot afval-scheiding in appartementen/flats	▶ Betere mogelijkheden afvalscheiding bij appartementen/flats, speciale GFT-verzamelcontainers ▶ Verstrekken gft bakje en zakjes voor in de keuken
Luiers apart inzamelen	Vanaf 2021 pilot starten, om bewoners vast te laten wennen en om ervaring op te doen met de inzamelmethode
(Bekendheid) VET-goed route verder verbeteren	Communicatie en voorlichting
Gft containers: stank en vliegjes	▶ Vaker ophalen in zomer ▶ Bakken schoonmaken ▶ GFT-verzamelcontainers in buurten

Kansen voor communicatie en gedragsbeïnvloeding
Op basis van de respons van de inwoners zijn diverse kansen voor verbetering en vernieuwing van de communicatie op te tekenen. Hieronder een overzicht.

- Afvalscheidingskaart bekender maken, opnieuw beschikbaar stellen
- Nut/belang van afvalscheiding: wat gebeurt er met de gescheiden stromen, ontkrachten mythes (…alles op een hoop)
- Feedback over prestaties, i.c.m. complimenten een aanmoediging (positieve feedback)
- Tips, zoals voorkomen stank/vliegjes
- Afvaleducatie en afvalscheiding op scholen, ook vertellen dat dat er is
- Info over handige bakken/systemen in huis en biozakken
- Info over de kosten als er niet gescheiden wordt
- Informatiepakket voor nieuwe inwoners
- Filmpje over afval scheiden in Meppel

Voor het bereiken van de doelstellingen is het van belang de inwoner te blijven betrekken bij het beleid.

5. Zo gaan we het doen in de gemeente Meppel

In hoofdstuk 2 hebben we onze doelen en ambities benoemd. In hoofdstuk 3 is het instrumentarium voor afvalbeheer beschreven. In hoofdstuk 4 is aangegeven wat onze inwoners belangrijk vinden als het gaat om afvalscheiding en –preventie. Dit hoofdstuk beschrijft wat we in de gemeente Meppel gaan doen om toe te werken naar de VANG-doelstellingen en de afvalvrije samenleving. In bijlage 1 is het Uitvoeringsprogramma opgenomen. Daarin worden de concrete maatregelen beschreven waar we op zullen inzetten om grondstoffen nog beter aan de bron te scheiden.

5.1. Service op grondstoffen

De bereidheid bij de inwoners van Meppel om grondstoffen apart aan te bieden is aanwezig. Dit is al gebleken uit de evaluatie. Met de invoering van het omgekeerd inzamelen is de basis van de afvalinzameling op orde. Grondstoffen kunnen eenvoudig worden gescheiden. Voor restafval is een drempel opgeworpen. Het serviceniveau op de grondstofstromen kan echter nog verder worden geoptimaliseerd. Dat blijkt ook uit de infoquête. Ook zullen meer maatwerkoplossingen ontwikkeld worden voor onze inwoners. We richten ons hierbij op de grondstoffen die nog relatief veel in het restafval voorkomen. Dit zijn GFT, papier, PMD, glas, textiel en luiers (zie ook figuur 5: grondstoffen in restafval). Ook zetten we in op grof huishoudelijk afval en uitbreiding van onze VET-goed route.

<u>Groente-, Fruit, en Tuinafval (GFT)</u>
In 2019 zat er nog 20 kg GFT in het restafval. Uit de evaluatie blijkt dat met name de GF-fractie (keukenafval) nog veel in het restafval terecht komt. Ons doel is om zo veel mogelijk GFT te scheiden, ook bij de hoogbouw. Kwaliteit van deze deelstroom is een belangrijk aandachtspunt.

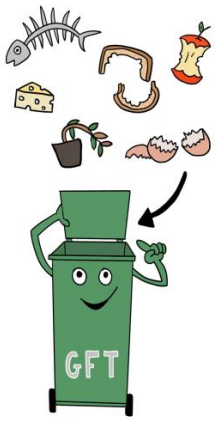

Bewoners van hoogbouwlocaties willen betere mogelijkheden om hun afval te kunnen scheiden. Dit blijkt uit de infoquête. In maart 2019 zijn we gestart met een pilot voor GFT inzameling bij hoogbouw. Bewoners kregen een verzamelcontainer en biobakjes en zakjes voor het GFT. De inzameling van GFT bij hoogbouw zetten we verder voort.

<u>Oud Papier en Karton (OPK)</u>
In de media is al veel te doen geweest over het zogenaamde ‘opt-in’ systeem voor ongeadresseerd reclamedrukwerk. In de huidige situatie mag in de gemeente Meppel ongeadresseerd reclamedrukwerk worden bezorgd, tenzij de inwoner een ‘nee/ja’ of ‘nee/nee-sticker’ heeft aangebracht. Dit is een zogenaamd ‘opt-out’ systeem. Dit systeem geldt nog in de meeste gemeenten.

Het ‘opt-in’ systeem biedt de inwoners de mogelijkheid om zelf aan te geven, dat zij ongeadresseerd drukwerk willen ontvangen. Hiervoor is een ‘ja/ja-sticker’ bedacht. Door deze ‘ja/ja-sticker’ geven inwoners actief aan wat ze wél willen. Inwoners die geen sticker plakken krijgen geen ongeadresseerd reclamedrukwerk meer.

Vanuit duurzaamheidsoogpunt is het college voorstander van invoering van het opt-in-systeem. De productie, verspreiding en verwerking van ongeadresseerd reclamedrukwerk is een verspilling van papier, plastic, drukinkt en energie.

Samen met de 12 Drentse gemeenten (Markerein) onderzoeken we hoe een eventueel Drents model van de 'ja/ja-sticker' eruit zou kunnen zien. Ook wordt de milieu-impact van de 'ja/ja-sticker' in kaart gebracht op basis van het rekenmodel van de VNG. Bij verordening kan worden geregeld wat onder 'ongeadresseerd reclamedrukwerk' wordt verstaan. Tevens kan daarin een uitzondering worden gemaakt voor de verspreiding van huis-aan-huis bladen. We wachten de uitspraak van de Hoge raad over de invoering van de Ja/Ja stickers in de gemeente Amsterdam af. Op het moment dat invoering van het opt-in systeem juridisch mogelijk is willen we dit voor Meppel invoeren. We zullen met een voorstel naar de raad komen waarin al deze aspecten worden meegenomen.

Totdat het opt-in systeem in de gemeente Meppel kan worden ingevoerd verstrekken we actief nee/ja en nee/nee- stickers aan bewoners. Dit doen we bij nieuwbouw, bij de oplevering van woningen.

Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drankenkartons (PMD)
Voor PMD zijn met ingang van 1 april 2020 nieuwe afspraken vastgelegd in de Ketenovereenkomst Ver pakkingen 2020-2029. De nieuwe afspraken zorgen er enerzijds voor dat het gescheiden inzamelen van PMD eenduidiger en makkelijker te begrijpen wordt. Anderzijds leggen ze de verantwoordelijkheden daar in de keten waar men daadwerkelijk invloed kan uitoefenen. Het systeem van inzameling en verwerking van huishoudelijk kunststof verpakkingsafval wordt hiermee vereenvoudigd, verduidelijkt én verbeterd. Het nieuwe model draagt bij aan zoveel mogelijk kwalitatief goed PMD. Zo kunnen de kunststoffen op een hoogwaardige manier worden ingezet voor nieuwe producten.

Om de kwaliteit van het PMD te monitoren en te waarborgen voeren we sorteeranalyses uit. Dit geeft ons inzicht in de kwaliteit van het ingezamelde PMD. Ook wordt duidelijk welke stoorstoffen we nog aantreffen. We laten onze afvalcoaches controleren op verkeerd afval in de grondstofcontainers. Deze informatie gebruiken we in de communicatie aan onze inwoners.

Komende beleidsperiode gaan we nog meer inzetten op het controleren van de grondstofcontainers. Onze afvalcoaches lopen voordat de containers geledigd worden door de wijken. Ze controleren de containers om te zien of er spullen inzitten die er niet in thuis horen. Ook het camerasysteem op de inzamelvoertuigen kan vervuiling in de containers registreren. Bij 'verkeerd afval' worden de inwoners hierop aangesproken, of krijgen zij een brief thuis. Ook communiceren we hierover in de wijkkranten.

Glas
Daar waar mogelijk zullen we meer glasbakken plaatsen. We doen dat bij voorkeur geclusterd met ondergrondse restafval containers en textielcontainers. Ook zullen we specifiek onze aandacht richten op (horeca)ondernemers die gebruik maken van de containers en glasbakken in het centrum. Op die manier zorgen we er samen voor dat al het verpakkingsglas in de glasbak terecht komt, zodat het oneindig vaak gerecycled kan worden.

Textiel
Uit de evaluatie blijkt dat de hoeveelheid textiel in het restafval toeneemt. De hoeveelheid textiel die gescheiden wordt ingezameld is al jaren stabiel. We willen dit doorbreken door samen met onze textielinzamelaar informatieflyers te verspreiden met zakken voor de inzameling. Op die manier willen we mensen stimuleren om het textiel via de VET-goed route aan te bieden of in de textielcontainers te doen.

Luiers en incontinentiemateriaal
De gemeentelijke samenwerkingsverbanden MarkeRein (van de twaalf Drentse gemeenten en Area), het Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost-Groningen (Sozog) en Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG) verkennen gezamenlijk de mogelijkheid om luiers en incontinentiemateriaal afkomstig uit huishoudens apart in te zamelen en te recyclen. De Drentse gemeenten opteren voor een recyclingfabriek in Drenthe. Gemeenten uit de provincies Groningen en Overijssel hebben hiervoor ook al belangstelling getoond. Door samen op te trekken en gezamenlijk een aanbesteding te doen, vergroten we de kans op een verwerkingsbedrijf in de buurt. Zo worden het transport ook tot een minimum beperkt.

Als de gemeenten het luiermateriaal hebben aangewezen als apart te verwerken afvalstroom kan er in 2021 een aanbesteding worden gestart. Gemeente Meppel heeft dit besluit in oktober 2020 genomen. Zij kan dus mee doen met de aanbesteding. In januari 2021 is een proef gestart voor luierinzameling in de wijk Nieuwveense Landen. Het doel van deze proef is om bewoners vast te laten wennen en om ervaring op te doen met de inzamelmethode.

Grof huishoudelijk afval
Eén van de meest genoemde zaken die uit de infoquête naar voren kwam is de dienstverlening voor het grof huishoudelijk afval. In Meppel kennen we een aantal mogelijkheden voor het grof huishoudelijk afval;
- Afvalbrengstation
- Haalservice (gemeente haalt op afroep grof huishoudelijk afval op)

Uit het onderzoek blijkt dat het in sommige gevallen lastig is om afval naar het Afvalbrengstation te brengen. Ook passen sommige dingen niet in de ondergrondse container voor restafval. We onderzoeken daarom de mogelijkheden van een brengvoorziening in de wijk.

Verder onderzoeken we de mogelijkheden om de haalservice voor grofvuil te optimaliseren. Ook kijken we naar de service en tarieven van het Afvalbrengstation. Dit laatste gebeurt in samenspraak met de gemeente Westerveld.

VET-goed route
De VET-goed route is een haalservice voor **V**etten, **E**lektrische apparaten tot 10 kg en **T**extiel. Deze worden eens per 4 weken huis-aan-huis opgehaald. We onderzoeken of deze haalservice uitgebreid kan worden met nog meer waardevolle grondstofstromen. Denk daarbij aan boeken, harde kunststoffen, piepschuim en metalen.

5.2. Communicatie

Onze inwoners spannen zich in om afval te zien als grondstof. Ze bieden herbruikbare grondstoffen gescheiden aan. Om inwoners op dit gebied nog meer te stimuleren is intensievere communicatie nodig. Dit is een traject voor de lange termijn. Het is een belangrijke taak van de gemeente om inwoners te motiveren. Dat doen we door te zorgen dat zij kennis, hulpmiddelen en faciliteiten hebben als het gaat om afvalpreventie en –scheiding. Uitgebreide communicatie is cruciaal voor het draagvlak bij de inwoners. Uit het onderzoek afvalscheiding blijkt ook dat onze inwoners behoefte hebben aan positieve feedback. Ook willen onze inwoners cijfers weten, over waar we als gemeente Meppel staan ten opzichte van andere gemeenten als het gaat om afvalscheiding. We zullen daarom periodiek terugkoppelen wat onze resultaten zijn.

Landelijk
Om effectiviteit en efficiëntie van de communicatie te verhogen wordt vanuit de afvalbranche gepleit voor een meer landelijk gecoördineerde aanpak. Deze landelijke aanpak gaat in op het beïnvloeden van het gedrag van consumenten. Centraal staat het uniformeren van de pictogrammen en het eenduidiger communiceren over wat wel/niet in een bak of zak mag. Bij PMD wordt de communicatie eenvoudiger door nieuwe afspraken in de ketenoverkomst verpakkingen. Er is een landelijk communicatieplan over PMD. Daarbij krijgen inwoners eenvoudige regels om te bepalen of iets PMD is of niet. Meer informatie is te vinden op de website www.recycleklaar.nl. Ook is er een landelijk beeldmerk beschikbaar. Deze is hieronder afgebeeld.

Samen geven we afval een nieuw leven

Regionaal
Gemeente Meppel zet actief in op een communicatiestrategie die bijdraagt aan de landelijke VANG-doelstellingen. Dit willen we bereiken door middel van een gezamenlijke mediacampagne voor de 12 Drentse gemeenten. Bij deze regionale campagne worden inwoners geprikkeld meer te willen weten over het 'waarom' (nut en noodzaak) van afvalpreventie en grondstoffenscheiding. De campagne moet zorgen voor bewustwording. Het streven is dat inwoners hun gedrag veranderen/verbeteren. Het is een 'paraplu campagne' waarop individuele gemeenten kunnen aanhaken met de eigen communicatie. Deze regionale campagne is op 18 juni 2020 gelanceerd onder de naam "Geef het door". Meer informatie is te vinden op www.drenthegeeftdoor.nl.

Geef het door
Afval is grondstof
www.drenthegeeftdoor.nl

Lokaal
Aanvullend op de Drenthe-brede campagne moeten wij communiceren met onze inwoners over het 'hoe' van afvalpreventie en grondstoffenscheiding. Het is van belang om niet alleen de principes van het beleid en de kosten ervan uit te leggen, maar ook tips te geven over hoe men kan scheiden of afval kan voorkomen. Daarnaast is het van belang om informatie te verstrekken over de faciliteiten (kennis). Met inzet van wijkregisseurs en afvalcoaches wordt de verantwoording voor het scheiden van afval zo dicht mogelijk bij de inwoners gelegd.

Afval scheiden is een continu proces. Het is belangrijk dat de doelgroep in aanraking blijft komen met het 'waarom'. Daarom is herhaling nodig. Bij voorkeur is het onderwerp zo 'top of mind' dat mensen het gesprek starten over het 'waarom' en 'hoe'.

Ook willen we onze eigen communicatie inzetten op 'positieve feedback'. Dat doen we door resultaten uit de evaluatie en uit het onderzoek afvalscheiding met onze inwoners te delen. Op die manier kunnen we laten zien waar we als gemeente nu staan. Ook maken we zichtbaar wat we gezamenlijk kunnen doen om de VANG-doelen te behalen.

5.3. Financiële stimulans

In hoofdstuk 3.3 is dit sturingsinstrument toegelicht.

In Meppel zijn we al goed op weg als het gaat om het terugdringen van ons restafval. Toch hebben we de grens van 100 kg per inwoner per jaar nog niet doorbroken. Andere gemeenten in Nederland hebben al grote stappen gezet in het afvalbeheer (onder de 100 kilo restafval). Deze gemeenten maken allemaal gebruik van alle drie instrumenten die in het gemeentelijk afvalbeheer beschikbaar zijn (zie figuur 7, pagina 18).

Diftar versus kwaliteit van grondstoffen
In het Collegeprogramma 2018-2022 staat vermeld: "We willen een verdere verbetering van het scheiden van grondstoffen. Daarom zetten we de komende vier jaar *niet* in op diftar."

Aangezien Meppel de afgelopen jaren al stevig heeft ingezet op communicatie en een verandering van het servicemodel (omgekeerd inzamelen), biedt een financieel instrumentarium de mogelijkheid om nog een grote stap te zetten richting een afvalvrije gemeente. Het is echter ook van belang de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen in beeld te houden, zoals in hoofdstuk 2.4 is beschreven.

Dalende trend is zichtbaar
Uit de evaluatie van het beleidsplan 2012-2020 blijkt ook dat we op de goede weg zijn als het gaat om afvalscheiding. In dit beleidsplan zetten we daarom in op een intensivering van dit beleid. We blijven in gesprek met onze inwoners door extra in te zetten op service, kwalitatief hoogwaardige grondstofstromen en communicatie. We verwachten daarmee de dalende trend op restafval te kunnen vasthouden.

Bewustwording – digitale afvalcoaching
We onderzoeken de komende beleidsperiode of we een 'bewustwordingsprikkel' kunnen invoeren. Hiermee kunnen we onze inwoners bewust maken van hun stortgedrag van restafval. We willen dit doen door via de afvalapp te laten weten hoe vaak zij restafval hebben weggebracht en hoe dit in verhouding staat tot andere inwoners uit dezelfde wijk. De app wordt dan een 'digitale afvalcoach' waarmee mensen inzicht krijgen in hun eigen gedrag.

In hoofdstuk 6 (Financiën) wordt dieper ingegaan op de afvalbegroting, de kostendekkendheid en de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing.

5.4. Flankerend beleid

Educatie

Vanuit educatief oogpunt willen we graag dat kinderen hun afval op school net zo kunnen scheiden als thuis. In maart 2019 zijn we daarom gestart met een programma om afval te scheiden op basisscholen. Dit valt onder het programma 'Schoon Belonen' van Nederland Schoon. Dit programma is eind 2020 gestopt als onderdeel van het gemeenteprogramma van Nederland Schoon.

Gescheiden inzameling op scholen is nog niet verankerd in de wetgeving. Wel staat dit onderwerp inmiddels veel hoger op de agenda van de politiek. Gemeenten hebben inmiddels goede mogelijkheden om dit te organiseren. In Meppel gaan we door met het afval scheiden op basisscholen, zoals dat nu al is ingezet. In de toekomst willen we dit uitbreiden naar andere maatschappelijke instellingen, waaronder (sport)verenigingen en ook het Voortgezet Onderwijs.

De meeste basisscholen zijn aangesloten bij het Netwerk NME (een netwerk voor Natuur- en MilieuEducatie). IVN Noord onderhoudt en verzorgt dit netwerk in opdracht van de gemeente Meppel. Het netwerk wordt voor een deel bekostigd uit de Nedvang-gelden. Deze ontvangen wij nog tot en met 2022. Tot en met 2022 wordt aan deze scholen daarom elk jaar een programma aangeboden dat gericht is op het terugdringen van zwerfvuil. Om dit pakkend te brengen, kan het ook onderdeel van een ander programma zijn, bijvoorbeeld over bermbeheer.

Verder organiseert het IVN, samen met partners zoals Scala, Ogterop en de Gemeente Meppel een Afvalfeest. Dit zou in mei 2020 plaatsvinden, echter door Corona is dit doorgeschoven naar 2021. Tijdens dit feest worden leerlingen van de groepen 5 en 6 van alle basisscholen zich op een ludieke wijze bewust van het belang van afvalscheiding en het terugdringen van zwerfafval. Scholen kunnen zich hiervoor aanmelden. Bij voldoende belangstelling, wordt ook de komende jaren een Afvalfeest georganiseerd. Het is afhankelijk van de corona-maatregelen of dit in 2021 doorgang kan vinden.

Toezicht en handhaving:

Wanneer de inwoners correct zijn voorgelicht kan ook extra ingezet worden op handhaving. Hierbij kan gekozen worden voor preventieve en/of repressieve handhaving. Bij preventieve handhaving denken we aan publieksvriendelijke acties. Dit is met name in het begin nog van belang bij GFT (als we dit ook gaan stimuleren bij de hoogbouw) en bij PMD. In een later stadium kan ook repressief worden opgetreden. Bij illegale stortingen, bijplaatsingen, bewust verkeerd scheidingsgedrag, ontwijkgedrag en illegale inzamelingen zal in ieder geval repressief worden gehandhaafd.

In hoofdstuk 5.1 is al beschreven dat we de komende beleidsperiode nog meer inzetten op het controleren van de drie grondstofcontainers. We zetten hiervoor onze afvalcoaches in als 'voorlopers'. Zij controleren de aangeboden containers om te zien of er spullen inzitten die er niet in thuis horen. Ook de inzamelvoertuigen kunnen vervuiling in de containers registreren. Bij 'verkeerd afval' worden de inwoners hierop aangesproken, of krijgen zij een brief thuis. Ook communiceren we hierover in de wijkkranten.

In het Uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving in de openbare ruimte wordt aangegeven dat de BOA's themagericht en actiegericht te werk gaan. Afval is één van deze thema's. De BOA's controleren op goed scheidingsgedrag in samenwerking met de reiniging. Ook is controle en opsporing van illegale stort en bijplaatsingen onderdeel van dit uitvoeringsprogramma. Meldingen van inwoners, onder andere over illegale stort en zwerfafval, worden altijd met voorrang opgepakt.

Afvalbrengstation (ABS):

De hoeveelheid ingezamelde deelstromen die bij het ABS gebracht worden zal worden geëvalueerd. Verder kijken we naar de service en tarieven van het Afvalbrengstation. Dit laatste gebeurt in samenspraak met de gemeente Westerveld.

Ook blijkt uit het onderzoek afvalscheiding (infoquête) dat er bij inwoners behoefte is aan optimaliseren van de service voor grof huishoudelijk afval.

Zwerfafvalbeleid:

We registreren ten behoeve van monitoring het zwerfafval via een aantal beeldmeetlatten. Op die manier kunnen we het daadwerkelijk effect meten van de zwerfafvalaanpak. Deze data worden bijgehouden in het Landelijke Zwerfafvaldashboard van Nederland Schoon.

6. Financiën

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijke grondstoffen. De kosten die de gemeente daarvoor maakt kunnen via een afvalstoffenheffing of middels reinigingsrechten verhaald worden. Volgens wet- en regelgeving mogen de geraamde opbrengsten daarbij niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

6.1. Afvalbegroting

We hebben onszelf als doel gesteld om grondstoffen (zoals GFT, papier, PMD, glas, textiel, frituurvetten, elektrische apparaten en grof huishoudelijk afval) en huishoudelijk restafval gescheiden in te zamelen. We doen dit tegen "maatschappelijk aanvaardbare kosten". Het doel is om de grondstoffen geschikt te maken voor recycling.

Met de uitvoering van deze zorgplicht zijn de nodige kosten en opbrengsten gemoeid. Binnen deze afvalbegroting onderscheiden we meerdere kosten- en opbrengstensoorten. Daar gaan we nu niet dieper op in. Voor het afvalbeleidsplan richten we de focus op de mate waarin de kosten en opbrengsten beïnvloedbaar zijn. Aan welke knoppen kunnen we draaien om de exploitatie van het product afval beheersbaar te houden?

Beïnvloedbaar

Apparaatskosten

De inzameling van het afval wordt in Meppel verzorgd door een eigen reinigingsdienst. De bedrijfsvoering van deze dienst bestaat voor een groot deel uit vaste kosten voor personeel, materieel en huisvesting. Uiteraard kunnen we sturen op bijvoorbeeld route efficiency en dergelijke. De effecten hiervan zijn niet altijd direct zichtbaar en meetbaar. Deze kostensoort is in beperkte mate beïnvloedbaar.

Verwerkingskosten

De kosten van verwerking van het afval en grondstoffen hebben een meer variabel karakter. Deze kosten worden primair beïnvloed door de omvang, samenstelling en kwaliteit van de afvalstromen. Een deel hiervan wordt gecompenseerd met de opbrengst van grondstoffen. Wat overblijft zijn grofweg de verwerkingskosten van restafval. In de begroting 2020 gaat het om een bedrag van ruim € 0,9 miljoen. Met name door het terugdringen van de hoeveelheid duur restafval valt hier winst te behalen.

Inzamelvergoeding

Aan de inkomstenkant ontvangen we vergoedingen voor het gescheiden inzamelen en verwerken van grondstoffen. Dit geldt bij papier, glas en PMD. De omvang van deze vergoeding wordt beïnvloed door de kwaliteit van de aangeboden grondstoffen. Sturen op goed scheidingsgedrag kan hier direct financieel voordeel opleveren.

Grof huishoudelijk afval

Inwoners van Meppel kunnen tegen betaling van een vergoeding grofvuil aanbieden bij het afvalbrengstation (ABS) in Havelte. De kosten van het ABS zijn onderdeel van het product afval in onze begroting. Het is daarmee dus direct van invloed op het tarief voor de afvalstoffenheffing. In 2020 was de kostendekkendheid van het ABS 44%.

Niet beïnvloedbaar
Toegerekende kosten (indirecte kosten)
Hiertoe worden o.a. gerekend: voorlichting, management, kosten van overheaddiensten en ondersteunende faciliteiten. Deze kosten beslaan ongeveer 12% van de afvalbegroting zijn in beperkte mate beïnvloedbaar.

Externe invloeden
Een deel van de kosten en opbrengsten wordt beïnvloed door externe factoren en autonome ontwikkelingen zoals wetgeving, belastingen en marktontwikkelingen. Zo is het tarief voor de verbrandingsbelasting in het afgelopen jaren bijna verdubbeld. Daardoor zijn de verwerkingskosten flink gestegen. Externe factoren blijven een risico, omdat we er geen grip op hebben.

Vermarkten van grondstoffen
De opbrengst van grondstoffen zoals papier, PMD en glas wordt beïnvloed door de markt. Ervaring heeft geleerd dat de marktprijzen nogal fluctueren.

Toe te rekenen kosten
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) biedt gemeenten de ruimte om een aantal kostenposten toe te rekenen aan het tarief van de afvalstoffenheffing. Dit kan omdat deze (indirect) verband houden met het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Deze kosten maken geen deel uit van de afvalbegroting. Ze mogen wel worden toegerekend aan het product afval en worden meegenomen bij de beoordeling van de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing. Feitelijk wordt deze opbrengst structureel ingezet als algemeen dekkingsmiddel in de programmabegroting.

In Meppel worden de kosten van kwijtschelding, zwerfafval, overhead, straatreiniging en BTW compensatie betrokken bij de berekening van het tarief voor de afvalstoffenheffing. Hierdoor valt de opbrengst van de afvalstoffenheffing dus hoger uit dan het totaal van de werkelijke kosten op het product afval. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 0,9 miljoen. Dat is 22% van de totale afvalbegroting.

Samenvattend ziet de exploitatie van het product afval in de Programmabegroting 2020 er als volgt uit.

Afvalbegroting (bron: Programmabegroting 2021)	**Raming**	**Aandeel**
Apparaatskosten	1.615.300	42%
Verwerkingskosten	934.300	24%
Indirecte kosten	486.600	12%
Toe te rekenen kosten (algemeen dekkingsmiddel)	866.500	22%
Totaal uitgaven	**3.902.700**	100%
Ontvangen vergoedingen voor verwerking van grondstoffen	-583.700	
Opbrengst afvalstoffenheffing	3.180.100	
Totaal inkomsten	**3.763.800**	
Saldo afvalbegroting 2021 (bijdrage uit voorziening; zie 6.4)	**138.900**	tekort

Figuur 8: Afvalbegroting

6.2. Kostendekkendheid

Uitgangspunt is dat de kosten van het afvalbeheer voor 100% worden gedekt uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing.

Hoewel dit tot nu toe is gelukt zien we dat de kostendekkendheid steeds meer onder druk komt te staan. Dit komt met name door de stijgende kosten. Om dit te kunnen opvangen is het tarief in 2020 en 2021 extra verhoogd. Het dekkingspercentage komt in de begroting 2021 uit op 96%.
Een verdere tariefsverhoging willen we voorkomen. Dat lukt alleen als de geschetste maatregelen effect hebben.

6.3. Ontwikkeling afvalstoffenheffing

De ontwikkeling van de afvalstoffenheffing over de periode 2011 – 2021 is in onderstaande tabel weergegeven.

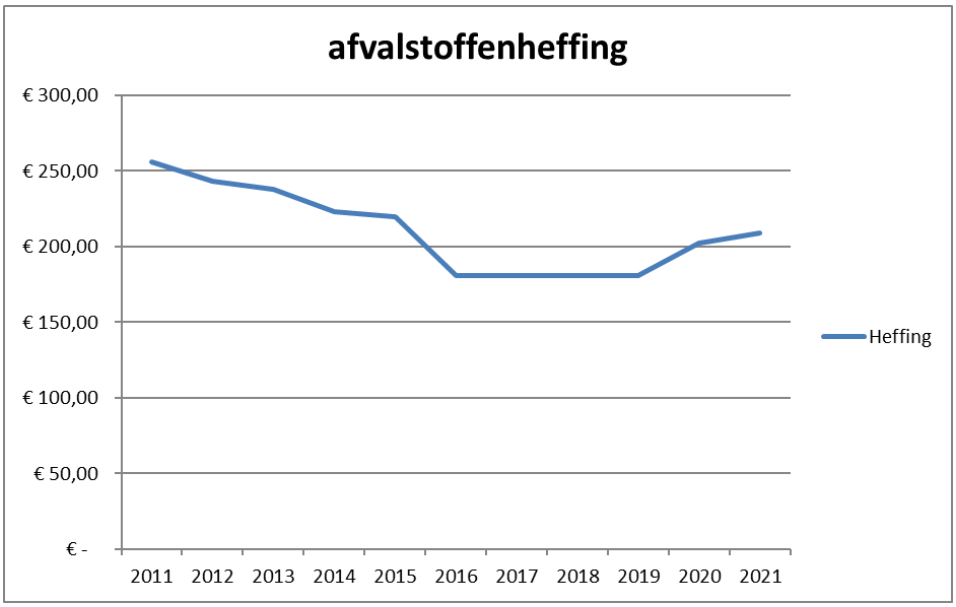

Figuur 9: Ontwikkeling afvalstoffenheffing 2011- 2021

Gemeente Meppel kent geen onderscheid in een tarief voor meerpersoons huishoudens of eenpersoons huishoudens. Het tarief is vast, per huishouden per jaar. Het tarief was de afgelopen vier jaar stabiel op € 181,-, maar stijgt nu naar € 202,- in 2020 en € 209,- in 2021.

Gemiddeld in Drenthe ziet het verloop van de afvalstoffenheffing er als volgt uit:

gemiddeld Drenthe	2017	2018	2019	Trend
meerpersoonshuishouding	208,68	208,04	212,44	stijgt
eenpersoonshuishouding	164,29	163,47	166,25	stijgt

Met de opbrengsten van de grondstofstromen houden we de afvalstoffenheffing zo laag mogelijk voor onze inwoners. De kwaliteit van de grondstofstromen is daarom van belang.

Uitgangspunt is dat de afvalstoffenheffing jaarlijks wordt verhoogd met de inflatiecorrectie tot maximaal volledige kostendekkendheid.

6.4. Ontwikkeling voorziening afvalstoffenheffing

Het saldo van het product afval wordt ten laste/gunste gebracht van de voorziening afvalstoffenheffing. Deze egalisatie voorziening is bedoeld om fluctuaties in het tarief op te vangen. Op deze manier streven we naar een stabiele tariefontwikkeling. Een negatief saldo is niet toegestaan.

6.5. Terugdringen restaval

Om de VANG-doelstellingen te halen is het nodig een volgende stap te zetten in het terugdringen van de hoeveelheid restafval. Dit kan bereikt worden door meer te gaan sturen op het scheidingsgedrag van inwoners. Diverse opties zullen deze beleidsperiode onderzocht worden op haalbaarheid, inzetbaarheid en effectiviteit. Het doel is om de inwoners te stimuleren in het goede gedrag. De verschillende afvalstromen zijn communicerende vaten. Het restafval is de sluitpost. Het terugdringen van de hoeveelheid restafval verdient de hoogste prioriteit. Het uiteindelijke doel is een gemeente Meppel zonder restafval.

7. Monitoring

7.1. Monitoren afvalstromen

Jaarlijks wordt het beleid op afvalhoeveelheden gemonitord. In de tabel in bijlage 3 is aangegeven welke stromen gemonitord worden.

7.2. Grondstoffenmonitor Markerein

De Drentse gemeenten, verenigd in Markerein, vergelijken jaarlijks de inzameling van huishoudelijk afval in de grondstoffenmonitor Markerein. De prestaties worden vergeleken op basis van de afvaldriehoek op het onderdeel Milieu.

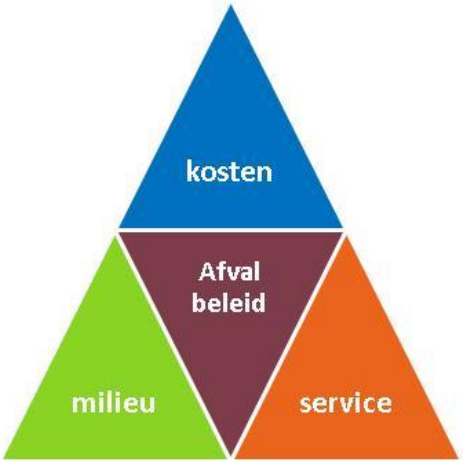

Figuur 10: Afvaldriehoek (Bron: Benchmark Huishoudelijk Afval)

7.3. Benchmark Huishoudelijk Afval

Jaarlijks doet de gemeente Meppel mee aan de Landelijke Benchmark Huishoudelijk Afval van VANG-huishoudelijk afval. Hierbij kunnen we de afvalscheidingsprestaties van onze gemeente vergelijken met die van andere gemeenten in dezelfde klasse. Aan deze landelijke benchmark doen ca. 180 gemeenten mee. Aan de hand daarvan kijken we wat we kunnen verbeteren in onze aanpak en prestaties. Ook bieden deze benchmark-bijeenkomsten een goed moment om de contacten met ons netwerk te onderhouden, om van elkaar te leren en best practices uit te wisselen.

8. Bijlagen

8.1. Uitvoeringsprogramma 2021-2023 – maatregelen per grondstofstroom

8.2. Rapport resultaten onderzoek afvalscheiding gemeente Meppel (infoquête)

8.3. Tabel afvalstromen